

# Gospodar in gospodinja

LETO 1940

11. SEPTEMBRA

ŠTEV. 37

## Letos bo sadje dragoceno

Po poročilih, ki smo jih prejeli o stanju sadne letine v letošnjem letu, se letos obeta srednja sadna letina, samo v Slovenskih goricah, na Gorenjskem in v Prekmurju, dočim so ostale pokrajine povsod brez sadja. To se pravi, da bomo letos na splošno pridelali zelo malo sadja. Če bi se lansko leto ne predelalo toliko sadja v žganje in sadjevec, bi sedaj ne bili tako v zadregi za sadje; vsaj suhega sadja nam ne bi manjkalo. Letošnje leto, ko bomo imeli razmeroma zelo malo sadja, naj nam bo zato v pouk, kako važno je v dobrih sadnih letinah predelati čim več sadja v trajne in splošno koristne sadne shranke.

Letos bo primanjkovalo kruha, zato se moramo na vsak način varovati, kolikor je največ mogoče škodljive žganjekuhe. Kaj pa naj potem napravimo s sadjem? V krajih, kjer je kaj več sadja, ga bomo nekaj prodali, in to če le mogoče bolj pozno, ko bo imelo sadje boljšo ceno. Na vsak način pa skušajmo čim več sadja obdržati doma, ker bo, posebno otrokom, bodisi sveže ali posušeno, dobro nadomestilo za druga živila, ki jih bo manjkalo, ali pa bodo zelo draga.

Če želimo hraniti sveža jabolka preko zime, moramo imeti dobro sadno shrambo, odnosno klet, kjer se ni bati pozebe. Temperatura ne sme pasti pod 2°C, niti biti višja od 8°C. Sadna klet (shramba) ne sme biti presvetla in mora biti primerno vlažna. Večina jabolk se najbolje drži pri 3–5°C in pri 75–85% vlagi. Ako je shramba presuha, si pomagamo s tem, da tla poskropimo s čisto vodo; premokre kleti moramo ob hladnem vremenu primerno zračiti. Sadje se rado navzame raznih duhov, zato ne smemo hraniti skupno s sadjem stvari, ki povzročajo neprijeten duh in ki rade gnijejo.

Sadje, ki ga ne nameravamo hraniti preko zime v svežem stanju in ga ne bomo prodali, v prvi vrsti posušimo. Pri nas pridelamo največ jabolk, zato moramo sušenju jabolk posvetiti največ pa-

žnje. Za sušenje namenjena jabolka morajo biti popolnoma zrela, ne prekisla in ne pretrpka. Najboljše sorte za sušenje so: kardinal, Jakob Lebel, prinčevo jabolka, harbertova reneta, zlata parmena; dober je pa tudi bobovec in mošančelj. Od hrušk so dobre: amanliška, avranška, viljamovka, vinska moštnica, črni oka itd., sploh hruške, ki so zelo sladke, podolgovate oblike in niso predrobne. Tudi za sušenje mora sadje biti zdravo in neobtolčeno, zato sadna drevesa ne otresajmo, ampak sadje lepo obesimo s posebnimi obirači ali z roko in ga previdno polagajmo v z zaključeno obloženo košare.

Jabolka sušimo neolupljena, razrezane ali pa olupljena v kroških ali obročkih. Plodove olupimo z roko ali s strojem ter izpahnemo neuzitno peščišče. Kroške ali obročke režemo najbolje s strojem.

Olupljena in osušena jabolka morajo imeti belo-svetlo barvo. V ta namen vžemo jabolka takoj, ko jih olupimo v ošoljeno vodo (vzamemo pol do 1 dkg soli na 1 liter vode). Sadje naj v slani vodi ne ostane dalje, kot 15–20 minut, nato ga pa takoj naložimo na lese.

Tudi hruške sušimo olupljene ali neolupljene. Kakovostno boljši izdelek dobimo iz olupljenih hrušk, sicer pa olupljenje pri hruškah ni tako važno.

Sušenje sadja nam je sedaj zelo olajšano, vsaj imamo v Sloveniji že nad 480 modernih sadnih sušilnic. Kjer sušilnice še nimajo, naj prosijo kraljevsko banko upravo, da jim pošlje načrte in po možnosti prispeva k gradnji tudi v denarju. Čeprav letos ni take potrebe za gradnjo sušilnice, je prav, da na to mislimo, ker nam bo prihodnja leta verjetno zelo potrebna, pa bomo tedaj rešeni skrbi glede gradnje.

Sele potem, ko smo se izdatno založili s svežim sadjem in smo nasušili večje količine sadja, smemo misliti tudi na druge vrste predelave sadja, t. j. na izdelavo sadjevca, sadnega kisa in nazad-

nje žganje. Za žganje porabimo le najslabše sadje, dočim sta sadjevec in sadni kis neprimerna boljša in trpežnejša, če ju napravimo iz kolikor mogoče zdravega sadja.

Premožnejše družine si bodo pripravile tudi nekaj marmelade. Najboljšo mar-

melado skupamo iz češpelj in marelic; ker letos teh ne bo, bodo dobra tudi jabolka. Sadje namenjeno za izdelavo marmelade, mora biti dovolj zrelo, kajti čim slajše je, tem manj je treba dodati sladkorja.

## Sončnica kot oljna rastlina

V naših časih, ko je izpostavljeno pridelovanje krušnih žitaric tako veliki domači in tuji konkurenci, išče in poizkuša pameten gospodar po vseh kotih in krajih, kje bi iztaknil potreben denar. En tak izhod je gotovo pridelovanje olja, pa naj bo to laneno olje, ki ga rabi industrija za barve in firneže ali pa razna jedilna olja kakor so n. pr. bučno, orehovo, repično, pa tudi olje sončne rože, ki da sicer manj mastno, vendar pa zelo okusno olje.

Doslej smo pridelovali sončnico Slovenci bolj v majhni meri, največkrat kot vmesni posevek med krompirjem in turščico. A narodni gospodarji napovedujejo sončnici pri nas še veliko bodočnost, ne samo zato, ker daje njeno seme 25 do 50 odstotkov olja, ampak tudi za to, ker so sončnice uporabne tudi za krmo, zlasti v zvezi s silažo (okisovanjem), če jih pokosimo, dokler stebela še niso premočno olesenela. — Najbolj prijačo sončnici srednje težka, humozna zemljišča, uspeva pa tudi na težkih in lahkih tleh. Če seješ čisto, rabiš za 1 ha 8 do 10 kg semena (25 do 32 litrov). — Domovina sončnice je Amerika, Peru in Mehika, odkoder so jo pripeljali v Evropo Španci; gojili so jo najprej na Španskem in Francoskem kot lepotno rastlin (istotako krompir) ali pa zaradi užitnega semena (kakor bučne pečke): šele pozneje so jo jeli uporabljati kot oljno rastlino.

Sončnica je ena izmed najvišjih rastlin iz družine košaric (marjetica, regrat, plavica), saj zraste tudi nad 2 m visoko. Steblo ob dozoretvu oleseni, je pa napolnjeno s strženom kakor bezeg. Kulturne vrste sončnic ne delajo stranskih vej razven v slučaju, če se jim ustavi rast ali poškoduje glavno steblo. Velike liste imajo posebno sončnice, ki jih pridelujejo za zobanje semena in to jim daje tudi večjo vrednost za silažo. Sistem korenin je zelo močno razvit, zato je sončnica

slaba predkultura za naslednji sadež. V višino raste hitro; že 35—40 dni po kaljenju opaziš glavice na vrhu stebela. Čez daljših 20 dni se razvije cvet, ki traja zelo dolgo. Cvet je glavica z dvojno vrsto cvetov; obrobni so jezičasti in neplodni, navznoter pa je po več sto cevastih dvospolnih cvetkov. Opraševanje posredujejo povečini žuželke. Zato je važno, da je v bližini takega polja dovolj čebel, ki znatno pospešijo oploditev in posečajo pridelek na semenu.

Seme sončnice ni posebno bogato na olju, če ga primerjamo z repico (ogrščico) ali z lanom — povprečno vsebuje 24 odstotkov olja. Če pa pomislimo, da pride na luščino celih 50 odstotkov od teže zrna, nam postane jasno, da seme samo zase nima manj olja od drugih oljaric, da jih celo prekaša. Sončnično olje spada med t. zv. polsušča olja in se uporablja največ za hrano. Pridelek zrnja znaša 17 do 18 hl na 1 ha, ker pa tehta 1 hl 33 do 48 kg, je povprečni pridelek 7 do 9 kvintalov na 1 ha. Vrste sončnic so različne in ločimo po barvi semena bele, rjave in črne sorte. Zadnji dve sorti sta zanimivi zato, ker sta še najbolj odporni proti pojalkniku in proti molju, ki sta v južnovzhodnih deželah glavna sovražnika pridelovanja sončnic.

Ker hlevski gnoj izziva premočno razvejevanje stebela in razvoj vegetativnih delov (listja) na račun zrnja, zato ga ne kaže uporabljati pri sončnici. Po količini rudninskih snovi, ki jih jemlje sončnica iz zemlje, se približuje krompirju in sladkorni pesi, rabi mnogo kalija, okoli 90 kg in več na ha, to je trikrat več nego žitarice, zato je pepel pripravno gnojilo za sončnico. Sončnico sejemo spomladi, ko se ni več bati poznih slan. Zemljo ji moramo pripraviti tako kakor za okopavine. Ako sejemo sončnice same zase, jih sejemo v vrste, ki naj bodo po 2 in pol čevlja stare mere narazen, v vrstah samih pa po 2

čevlja vsaksebi. V tem slučaju je treba za 1 ha kakih 25 do 32 litrov semena.

Obdelovanje sončnice obstoji pred vsem v razredčevanju rastlin — če smo jih sadili ali sejali prepgosto in pa v okopavanju. Prvo redčenje vršimo že čez 14 dni potem, ko pridejo rastline iz zemlje; razredčimo jih na razdaljo 9 do 15 cm. Istočasno odstranimo plevel in okapljammo. To delo ponovimo še enkrat, če treba tudi dvakrat. Nekateri tudi osipavajo, drugi tega dela zlasti v suhem podnebnju ne priporočajo. Mnogi pridelovalci odstranjujejo tudi stranske stebelne veje (izrastke) zato, da se zaloga hranljivih snovi izkoristiti čim bolj za glavno steblo in da se razvije na njem samo ena, kvečjemu dve glavici, kakor to želimo za pridobivanje olja. Pri nas dozori sončnica šele v oktobru, v drugih krajih tudi v septembru ali celo v avgustu, na vsak način pa šele po žitaricah. To je ugodno za to, da se delo žetve lepše porazdeli. Zrela je sončnica, kadar glava porumeni na spodnji plati in dobi seme barvo, ki odgovarja njeni vrsti. Če gojiš sončnico bolj v majhnem slogu, je najbolje da perezavaš glavice večkrat po vrsti ka-

kor dozorevajo. Če bi žel vse naenkrat, bi bil del zrnja premalo zrel in tako seme se težko suši, prezrelo se pa kolikor toliko osipava. Če je pridelek izvrsten znaša 15 q na 1 ha, srednji pa je 9 do 10 q. Stebla in glave, od katerih smo orobkali zrnje, služijo kot gorivo v navadnih pečeh; pepel, ki ga dobimo, je bogat na kalijevem karbonatu in služi kot gnojivo, pa tudi pepeliko delajo iz njega. Izvrstne so tropine od sončnega semena, znane kot koncentrirano, močno krmilo za živino. Povprečno vsebujejo: beljakovine 30,6%, ogljikovih hidratov 19,—%, tolsče 8,—%, staničnine (celuloze) 22,9%, pepela 8,2%, vode 11,3%.

Velik odstotek stapičnine izvira od primesi luščin, kojih določen odstotek puščajo nalašč pri stiskanju olja, ker služijo te luščine kot nekaka »drenaža« (na travniku). Če pred stiskanjem olja luščine popolnoma odstranimo, dobimo tropine, ki so imenitne za krmo, toda tehniško je to delo mnogo težje izvesti kakor pa iztisniti olje iz semena, o katerem smo pustili neki odstotek luščin.

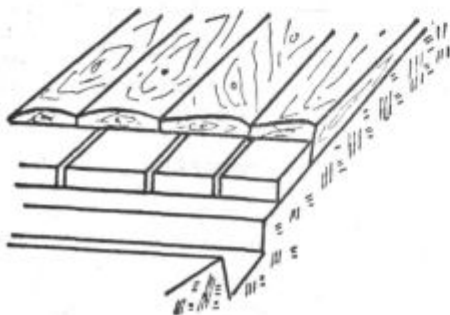
ovfr.

## Praktične domače iznajdbe

Nekateri kmečki ljudje so obdarovani s posebno iznajdljivostjo, tako da si znajo iz vsake zadrege hitro pomagati in za svoje potrebe sami poiščejo najprimernejšo rešitev, ki je marsikdaj vredna pozornosti in splošnega posnemanja.

Tak samonikel kmečki talent je tudi g. Kavčič Franc, posestnik na Koprivniku pri Žireh.

Izmed nešteti njegovih praktičnih go-

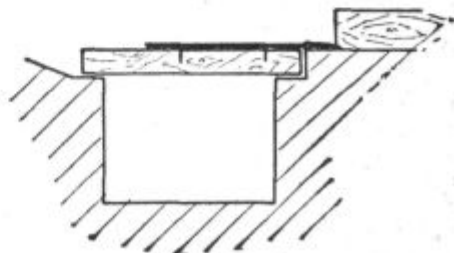


spodarskih iznajdb in izboljšav priobčujemo nekatere, v dokaz, kako preprosto, a

vendar duhovito si zna pomagati nadarjen kmet. Opisane iznajdbe pa bodo tudi marsikateremu drugemu gospodarju prišle prav.

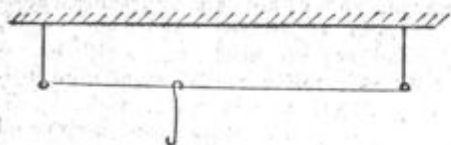
1. Ker lesení pod v stajah rad polzi nazaj v gnojnični jarek, je g. Kavčič napravil med jarkom in plohi betonski prag, ki je v enakih presledkih presekan, da more skozi reže odtekati gnojnica izpod plovov, ki jih ni treba pribijati, ker itak nikamor ne morejo, posebno če so tesno zloženi (slika 1).

2. Deske, s katerimi je pokrit gnojnični jarek, je g. Kavčič opremil s tečaji,

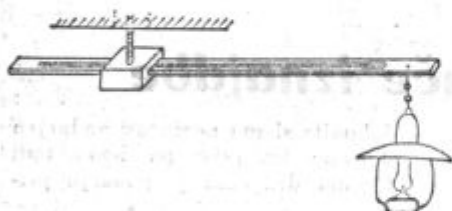


kar zelo olajšuje snaženje jarkov. Pokrov se dvigne kar z vilami (slika 2).

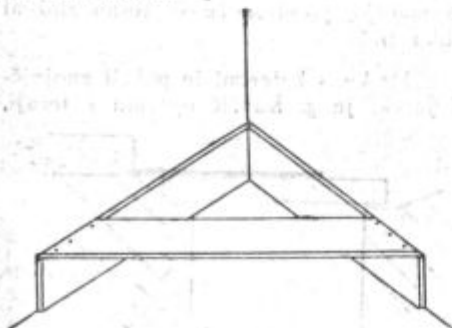
3. Kjer ni napeljana električna, je težko hlev ponoči zadostno osvetliti. Posebno nerodno je prenašati svetilko po hlevu, ko snažimo hlev. G. Kavčič si je pomagal tako, da je vzdolž celega hleva pod stropom napeljal žico, nanjo pa obesil kavelj, na katerem visečo svetilko lahko poljubno prestavlja vzdolž hleva (slika 3).



4. Da je mogoče stropno petrolejsko svetilko v hiši premikati in osvetliti predvsem oni del sobe, kjer svetlobo najbolj potrebujemo, ima G. Kavčič v hiši pod stropom pripravo, katero kaže risba 4. Ker se letev lahko premika po dolgem, pa tudi suče okoli železnega, v strop pritrjenega vijaka, je mogoče osvetliti katerikoli del sobe s premikanjem in vrtenjem letve.

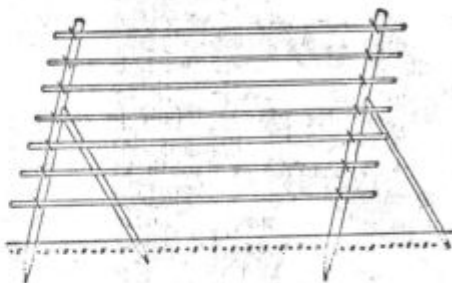


5. Doječe svinje lahko poškodujejo mladiče. V kot svinjaka je postavljena »pručica«, kakršno kaže risba 5, varuje mladiče. V kotu, za desko, pa napravimo mladičem gnezdo, kjer so na suhem, toplem in varnem.

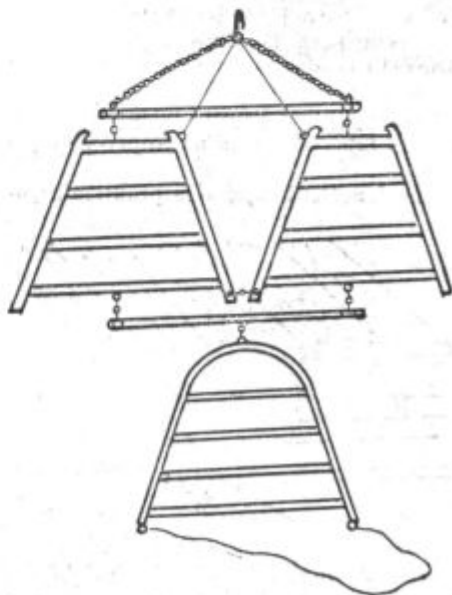


6. Vsak gospodar ve, da detelje ni dobro med sušenjem prevečkrat obračati.

Kjer imajo kozolce, obesijo ovenelo deteljo vanje, da se posuši. Povsod pa kozolcev nimajo, a po drugi strani je vožnja težke, napol suhe detelje posebno v breg težavna. Zato marsikje sušijo deteljo na njivah, na ostrvih (»rogljačah«). Te pa imajo napako, da se rade ob vetru prevrnejo, posebno v rahli zemlji. G. Kavčič suši deteljo na njivskih kozolcih, kakršnega vidimo na risbi 6. Tak kozolec naj bo nekaj nagnjen v ono stran, s katere je podprt, najbolje k bregu, če svet visi.



7. Mnogokje na kmetih primanjkuje ob času setve delovnih ljudi, da bi bilo mogoče braniti s parom konj na dve brani. G. Kavčič si je pomagal tako, da je dal napraviti tridelno leseno brano, ki jo kaže risba 7, in v katero vpreže par konj ter brana sam svoje, v strmem bregu ležeče njive. Velikost posameznih bran je enaka lahki brani za enega konja. G. Kavčič je



» tako brano zelo zadovoljen in priporoča tudi drugim, naj si jo dajo napraviti.

Kdor ima vitelj in mora cele ure neprenehoma hoditi za vprežno živino z bičem, bo gotovo vesel domisleka g. Kavčiča, ki je napravil ob sredi vitlja sedež, ki se suče obenem z gonilnim drogom vitlja: Gonjač udobno sede preganja živino, a

## Oče ne preklinjaj!

Pravijo, in skoraj gotovo bo res, da imamo Slovenci velik dar za jezike. Hitro in lahko se priučimo tujih jezikov. Menda bo že res, če vsi tako pravijo. Naš velik talent za jezike? Če ne znamo prav nobene besede v tujem jeziku, kako kletvico gotovo znamo.

In to je tisto žalostno! Nočem pridrigo-vati. Ne! Govorimo samo kot človek, ki bi rad, da nas nimajo za slabše kot smo v resnici.

Fant gre k vojakom! Pri vsem besed-nem zakladu druge govornice, ki ga pri-nese domov, gotovo ne manjka kaka klet-vica, ki ponižuje dotičnega, ki jo izgo-varja. Včasih je naš človek imel vruga ali v hudem slučaju »hudiča«. Danes mu je ta premajhen, njegovo klicanje prene-dolžno. Zato gremo jemati na posodo k drugim narodom in vzamemo tam naj-slabše in najgrše. Ali ste že slišali Itali-jana, ki bi klel po srbsko? Ste slišali na-šega južnega brata, ki bi jemal na poso-do italijanska bogokletstva? Ne! Vsak narod ostane pri svojih kletvicah. Samo mi se »postavljamo« s tujimi kletvicami, ker imamo menda premalo svojih.

In tu greše, možje in očetje. Vsaka slaba volja, neprilika je komu dobrodo-šla, da bruhla iz sebe besede, kletvine, ki njega ponižujejo, ženo žaloste, otroke pohujšujejo.

Bilo je v prvem razredu. V odmoru sta se stopla dva učenca radi neki igre. Da jih ne bi videjala, razgnala in kaznova-la, sta šla za šolo. Služajno pridem izza ogla in ju zagledam. V laseh sta si bila in tako zagledana v svoj »boje«, da me ni-sta opazila. Nenadoma pa začne eden drugega obkladati s priimki in kletvica-mi, da me je do mozga zarezalo. Kaj ta-ko znajo govoriti otroci in to najmlajši, povrhu še najbolj nebrhtni v šoli.

pogona s svojo težo ne obremenjuje toli-ko, da bi bilo omembe vredno.

Podobnih duhovitih in praktičnih iz-najdb in domislekov g. Kavčiča bi lahko še mnogo našeli. Njih podrobno izvedbo si lahko vsakdo ogleda pri njem na domu. Videl bo, da je mogoče razumnemu in marljivemu gospodarju tudi v oddaljenih hribih ustvariti vzorno kmetijo.

Hajdi v razred na razgovor, da ne sli-šijo še vsi ostali šolarčki. Takrat sta pa kar onemela. Pobaram enega, kje je sli-šal vse te besede, ki jih je vpil na svo-jeja sošolca.

»Ata včasih tako rečejo.«

»In komu reko take besede?« ga po-baram.

»Mami, ali pa tudi komu drugemu, ka-dar so jezni.«

»Pa veš, kaj rečeš, ko tako grdo zmer-jaš?«

»Ne vem, samo ateta sem slišal več-krat.«

Ko bi takle ate šel kedaj po cesti in slišal tuje otroke, ki bi tako grdo psovali in kleli, bi si morda mislil: »Kakšni otro-ci so to.« Zgrazal bi se.

To pa ne ve, da on sam uči nevede svoje otroke istih grdih besed, ko doma bruhla iz sebe vse umazarije.

Oče je natepel fanta, ker je grdo za-klal, a ni vedel, kaj pomeni ta kletvica. Pa se fant jokaje obrne k očetu in reče: »Ata, saj vi sami to vedno rečete. Saj sem se od vas naučil. Zakaj me pošete tepe-te?« Ali niso te besede najboljše nauk očetu?

To naj si zapomnijo očetje. Ugrizni se v jezik, predno izgovoriš, kar te pred družino ponižuje.

Otrok posnema očeta ali mater v kretn-jah, v obnašanju, ker mu je vše, kar vidi na odraslih, za vzgled. Zašto povzame tudi besede.

In kar seješ, to boš žel, kakor boš vzgajal, tako boš vzgojil.

Vedi, predvsem oče, da očetova kletev otrokom hiše podira. Pa ne samo njego-vim otrokom, tudi sebi podiraš srečo s preklinjanjem, ki je ogledalo surovega srca in pomanjkanja dobrote. I. G.

## DOMAČA LEKARNA

**Laneno predivo** podklada j bolnikom, pa ne bodo preležali. Bolniku, ki je že dobil rane naredi obliž: Raztepi beljak, primešaj mu olja in za zrno kafe, namaži na plast prediva in podloži. To je dobro tudi za zlatožilne čiraje. Vročje predivo devajo tudi na bolečine, ki nastanejo vsled prehlada. Če si je del kdo v obutev, ga ni ožulilo na dalji poti. (Dandanes seveda nemogoče, ko so čevlji na nogu kakor pribiti.) Predivo je zelo dobra obveza za žile krčnice.

**Laneno olje** vživaj po žlici, trikrat na dan, če te zbada v pljučah, za kašelj in hripavico. Laneno seme kuhaj in pokladaj gorko na trde bule.

**Madež**, ki ga prineseš na svet ali materino znamenje, je včasih kaj nerodna stvar. Stari ljudje so devali nanje surovo goveje meso. Tak madež izreže zdravnik, pa se ne posreči operacija vselej.

**Pekoče bolečine** od zlate žile. Namoči gobo v mrzli jabolkovec in sedi nanjo. Naredi gost močnik iz ržene moke in mleka, namaži na kos platna in sedi, dokler se ne osuši. Prej, ko so še predli

doma, so devali obkladke iz štren, ki so se kuhale v lugu. Če so žile zatekle, deni v posodo lesne žerjavice, pokropi z jabolčnikovim kisom, sedi na posodo in zagri se, da ne odhaja dim. Ogiblji se alkohola, težkih mesnih jedi, ruskega čaja in tobaka. Umivaj se vedno z mehko gobo in kani v vodo arnike. Tudi noge umivaj vsak dan; če jih postaviš za nekaj minut v okisano vodo, vleče te kri navzdol. Perilo mora biti vedno čisto in dobro oprano.

## KUHINJA

**Melonina marmelada.** Melonino meso zrežem na kocke in potresem s sladkorjem; za 2 kg sadu rabim 1 kg sladkorja. Tako potreseno melono pustim stati čez noč. Drugi dan jo kuham toliko časa, da se zgosti in da ima svetlo barvo. Med kuhanjem pridenem marmeladi sok ene limone, nekaj nageljevih klinčkov in dva dkg gvirca. Še toplo denem v kozarce in dam na površino primeren kos pergamentnega papirja, namočenega v rumo. Kozarec dobro pokrijem s pergamentnim papirjem, zavežem in spravim na suh prostor.

## GOSPODARSKE VESTI

**Ljubljana.** Na sejmu dne 4. septembra so plačevali živino takole: voli I. vrste 9 din, II. vrste 8, III. 7; krave I. vrste 7,75, II. 5—7, III. 4; teleta I. vrste 9, II. vrste 7 din za 1 kg žive teže. Druge živine ni bilo na sejmu, razen konj in prašičev za rejo, ki so šli po 200—350 din komad.

**Kamnik.** Po poročilu z dne 3. septembra so cene živine v okraju sledeče: voli I. vrste 8,50, II. vrste 7,50, III. 6; telice I. vrste 7,50, II. 6,50, III. 5; krave I. vrste 7, II. 5,75, III. 4,75; teleta I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči špeharji domači 12 do 13, hrvaški 15, pršutarji 10 din za 1 kg žive teže.

**Kranj.** Na sejmu dne 2. septembra t. l. so prodajali živino takole: voli I. vrste 9, II. 7,75, III. 6,60; telice I. vrste 9, II. 7,75, III. 6,50; krave I. vrste 8,25, II. 7,25, III. 6,25; teleta I. vrste 9,25, II. vrste 7,75, prašiči špeharji 16,50, pršutarji 13,50—14,50 din vse za 1 kg žive teže.

**Logatec.** V prvih dneh septembra so bile cene živine v okraju naslednje: voli I. vrste 8—10, II. 7—8, III. 7; telice I. vrste 8—9, II. 7, III. 7; krave I. vrste 4,50—5, II. 4,50, III. 4; teleta I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči špeharji 10—12, pršutarji 9—10 din za 1 kg žive teže.

**Kočevje.** Mestna občina sporoča, da so cene živine v Kočevju take: voli I. vrste 8,50, II. 7,50, III. 7; telice I. vrste 8, II. 7, III. 6; krave I. vrste 7,50, II. 6, III. 4; teleta I. vrste 10, II. vrste 9; prašiči špeharji 15 pršutarji 12 din za 1 kg žive teže.

**Laško.** Poročilo z dne 1. septembra navaja sledeče cene živine v okraju: voli I. vrste 8,75, II. 8, III. 7; telice I. vrste 8,25, II. 7,50, III. 6; teleta I. vrste 9, II. vrste 8; prašiči špeharji 14, pršutarji 11 din za 1 kg žive teže.

**Celje.** Konec avgusta so bile cene živine v Celju sledeče: voli I. vrste 7—8,50, II. 7, III. 6,50—7; telice I. vrste 7—8, II. 6,50—7, III. 6; krave I. vrste 6, II. 5, III. 3,50—4; teleta I. vrste 9—10, II. vrste

8; prašiči špeharji 14—15, pršutarji 12 do 13 din za 1 kg žive teže.

**Ptuj.** Zadnje dni avgusta poročajo o tehle cenah živine v okraju: voli I. vrste 7.50, II. 6.50, III. 6; telice 7, II. 6, III. 5; krave I. vrste 7, II. 6, III. 4; teleta 6.50, prašiči špeharji 11, pršutarji 10 din za 1 kg žive teže.

**Celje.** Konec avgusta so bile cene živine v Celju sledeče: voli I. vrste 7—8.50, II. 7, III. 6.50—7; telice I. vrste 7—8, II. 6.50—7, III. 6; krave I. vrste 6, II. 5, III. 3.50—4; teleta I. vrste 9—10, II. vrste 8; prašiči špeharji 14—15, pršutarji 12—13 din za 1 kg žive teže.

**Ptuj.** Zadnje dni avgusta poročajo o tehle cenah živine v okraju: voli I. vrste 7.50, II. 6.50, III. 6; telice I. vrste 7, II. 6, III. 5; krave I. vrste 7, II. 6, III. 4; teleta 6.50, prašiči špeharji 11, pršutarji 10 din za 1 kg žive teže.

**Dravograd.** Dne 1. septembra poročajo o naslednjih cenah živine: voli I. vrste 9, II. 8, III. 7; telice I. vrste 8, II. 7, III. 6; krave I. vrste 8, II. 6.50, III. 6; teleta I. vrste 9, II. vrste 8, prašiči špeharji 11, pršutarji 9.50 za 1 kg žive teže.

**Lendava.** Poročajo o sledečih živinskih cenah v prvih dneh septembra: bik I. vrste 6.50—7.50, II. 5.50—6, telice I. vrste 6—7, II. 5—6, krave I. vrste 4—5, II. 3.50—4, teleta I. vrste 6, II. vrste 5.50, prašiči špeharji 13—14, pršutarji 11—12 din za 1 kg žive teže.

## CENE

**Ljubljana, 1. sept.** Za pšenico ni podatkov, rž 1 kg 3.70, ječmen 3.50—3.75, oves 4.50, ajda 2.85, fižol ribničan 5—5.50, prepeličar 6.75—7 din.

**Kurivo:** premog tona 400—420 din, trda drva 1 prm 140—150, žagana 155 do 165 din, mehka drva 75 din, oglje 1 kg 1.50—3.50 din.

**Krma:** sladko seno 100 kg 115—130 din, polsladko 100—115, kisló 95—100, slama 60 din.

**Mlevski izdelki:** pšenična moka št. 0 6—7 din 1 kg, št. 2. 5—5.50, št. 4 din 4.50—4.75, št. 6 din 4—4.25, kaša 4.50, ješprenj 5, otrobi 1.85—2.25, koruzna moka 3, koruzni zдроб, 5, pšenični zдроб 6.50—7.50, ajdova moka 5—5.50, ržena moka 4.50 din.

**Mleko in mlečni izdelki:** mleko liter 2—2.50 din, surovo maslo kg 32—34, kuhano maslo 36—40, čajno maslo 36—40,

bohinjski sir 30, polemetalec 30, trapist 26—28 din za kg.

**Maribor, 31. avgusta.** Za pšenico ni podatkov, tudi za koruzo ne. Oves 1 kg 3—3.50, proso 4, fižol 6—7, grah 12—14, konoplje 9—14 din.

**Kurivo:** premog v kockah trboveljski 100 kg 42—48 din, trda drva 1 prm 170 din, žagana 180—185, mehka drva 155—165, oglje 1 kg 1.50—2 din.

**Krma:** sladko seno 100 kg 75—90 din, kisló seno 60—70, otava 80, lucerna 100, slama 35—40 din.

**Mlevski izdelki:** Moka št. 0 1 kg 6—7 din, št. 2 din 4.50—5.20, št. 4 din 4.25—4.75, št. 6 din 4—4.10, št. 7 din 3.50; ajdova moka 4.50—6.50, koruzna moka 2.25—3, ržena 4—6, kuruzni otrobi 1.50—2, pšenični otrobi 1.75—2.50, koruzni zдроб 3.50—4.25, pšenični zдроб 6.50—7.50 din.

**Mleko in mlečni izdelki:** mleko liter 2—2.50 din, presno maslo kg 30—32, čajno maslo 32—40, kuhano maslo 36—40, ementalski sir 35—40, trapist 19—40, kislá smetana liter 10—12.50, sladka smetana 17.24 din.

## LES

Po podatkih ljubljanske borze so cene lesa bile dne 5. septembra sledeče, franko vagon nakladalna postaja za 1 kubični meter:

**Smreka-jelka:** hlodi I/II 235—285, brzojavni drogovi 220—260, bordonali 330—380, filerji 270—310, trami ostalih dimenzij 270—320 din.

**Bukev:** hlodi I/II od 30 cm dalje 175—225, hlodi za furnir 275—325, deske plohi naravni 320—610, parjeni 440—720 dinarjev.

## SEJMI

16. 9.: živ. in kram. Šmarje pri Jelšah, št. Janž pri Dravogradu, Loká pri Zidanem mostu, Braslovče, gov. in kram. Pleterje, živila in prašiči Trbovlje, živ. Sv. Lenart nad Laškem, živ. in kram. Vinica pri Črnomlju, Rakek, živ. in kram. Črešnovci.

17. 9.: živ. in kram. Ljutomer, gov. in konj. Ptuj, gov. in kram. Kapela pri Brežicah, gov. št. Janž na Dolenjskem, svinj. Dol. Lendava.

18. 9.: svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje, živ. Ljubljana.

19. 9.: živ. in kram. Dobrna, Škocjan, živ. Smihel — Stožice, svinj. Turnišče.

## PRAVNI NASVETI

**Odpis davka zaradi povodnji. L. J.:** Povodenj vam je uničila čez en hektar polja. Vprašate, kako bi dosegli odpis davka. — Zaradi škode, prizadete po elementarnih nezgodah kmetijskim pridelkom, se sme deloma odpisani osnovni davek poškodovane parcele, če je letina poškodovana za več nego četrtino. Odpis davka na zemljiške po elementarni nezgodi se pa ne sme dovoliti za ona zemljišča, ki niso v dotičnem letu kmetijsko obdelana. Vemlar pa se smejo vzeti v poštev in ocenitev za odpis tudi one parcele ali oni del parcel, ki se niso bili do dne elementarnega dogodka (povodnji, toče, ognja itd.) kmetijsko obdelani, toda so bili po krajevnem poljskogospodarskem običaju določeni za obdelavo v istem letu, če spričo elementarne nezgode za dotično leto niso sposobne za obdelavo. Da se ne izgubi pravica do odpisa davka, se mora prijaviti vsaka škoda, ki daje pravico do odpisa davka, brez takse najdelj v osmih dneh od dne, ko se je škoda opazila. Prijave se morajo vlagati pri pristojni katastrski upravi, lahko pa se izročijo tudi pristojni davčni upravi. Prijavo vložijo lahko oškodovani davčni zavezanci skupno, vložijo pa lahko tudi občinsko oblastvo samo.

**Podpora polnoletni hčerki umrlega državnega uslužbenca. T. P.:** Oče je bil državni uslužbenec. Umril je l. 1920. Ostala je za njim edina hčerka, ki je v letih in bolehna tako, da se z veliko težavo preživlja. Zvedeli ste, da dosti mlajše in zdrave hčerke državnih uslužbencev prejemo pokojnino po očetu. Vaša znanica pa je že večkrat prosila za pokojnino ali podporo, a je bila vedno zavrnjena. — Vprašate, kaj naj stori, da bi tudi kaj dobila. Vložijo naj hitro prošnjo za podporo po čl. 7 uredbe o spremembah zakonskih predpisov, ki se nanašajo na prejemke državnih uslužbencev. Ta uredba je stopila v veljavo 1. aprila t. l. Po čl. 7 uredbe imajo neporočene hčere državnih uslužbencev, ki po zakonih, ki so dobili obvezno moč pred 1. aprilom 1931, izgubijo po dovrstitvi določenih let starosti, pravico do pokojnine oziroma do vzgojnega prispevka in ni zakonite možnosti, da bi se jim pokojnina, življenjska renta, milostna oskrbnina ali podpora dalje izplačevala, pravico, da zaprosijo za podporo. Pristojni minister jim sme v soglasju z ministrom za finance odrediti podporo od 250—500 din na mesec brez pravice do doklada, če nimajo drugih sredstev za svoje vzdrževanje. Prošnjo naj vložijo pri onem oblastvu, kjer je njen oče nazadnje služboval.

**Trgovski učeneč z meščansko šolo. C. M.:** Dovršeni štirji razredi srednje ali meščanske šole nadomešča dveletno učno dobo v trgovini in eno leto pomočniške dobe. Iz tega izhaja, da boste morali dovršiti še eno leto pomočniške dobe, da boste imeli potrebno izobrazbo za samostojno izvrševanje trgovinske obrti.

**Državljanstvo. R. J. D. —** Poročena žena ima državljanstvo po svojem možu. Samo tedaj, če si je žena pred poroko izrecno pridržala svoje državljanstvo; obdrži to državljanstvo, čeprav bi se poročila z možem, ki ima drugo državljanstvo. Državljanstvo zakonskih otrok določa očetovo državljanstvo.

**Prodana drva? R. B. K. V gozdu ste imeli posekana drva. Takrat vas je vprašal trgovec, po čim bi dali drva in ste mu povedali: ceno! Rekel je, da jih sedaj še ne bo vzel. Tekom zadnjega meseca so se pa drva podražila. Sedaj je hotel dotični trgovec, da mu dasie tista drva po isti ceni, kakor ste mu povedali pred enim mesecem, kar vi nočete, ker bi imeli škodo. Trgovec vam pa grozi s tožbo. — Trgovec lahko od vaš zahteva drva le, če jih je kupil. Če je pred enim mesecem vprašal za ceno za drva, in ni izrečno rekel, da drva kupi, potem ni prišlo med vama do kupčije, čeprav ste povedali ceno. Takrat, ko ste cenó povedali, ste bili na nje vezani. Če bi takrat, ko je zvedel za ceno trgovec rekel, da drva kupi, potem bi jih morali dati za to ceno: Tako pa med vama ni prišlo do kupčije in ste opravičeni, da zahtevate za drva sedanjo dnevno ceno.**

**Prepir radi kokoši. S. F. B. Ne morete sosedje prisiliti, da zapre svoje kokoši, bōdisi v kokošnjak ali na dvorišče. Tudi nimate pravice, da bi tujo kokoš ubili, če pride na vaše zemljišče. Pravico imate, da od lastnika živila, ki vam delajo škodo, zahtevate povračilo iste. Ne moremo si predstavljati, da so sosedne kokoši napravile na vašem travniku za 200 din škode. Očividno neškodovane. V morebitni pravdi radi odškodnine bi vi morali najprej dokazati, kolikokrat in koliko sosedovih kokoši (in ne od drugih sosedov) je bilo na vašem travniku. Potem bi sodišče zaslišalo izvedenca, ki bi moral povedati, koliko trave so vam te kokoši pohodile in koliko mrve ste radi njih manj imeli. Ta izpadek na mrvi je vaša dejanska škoda in le zato lahko tožite in nič več. Taka stvar je dejansko malenkostna in je boljše, da potrpite, kot pa da s tožbo medsebojni spor poostrite, ker bo sosed lahko na sličen način vam povrnila.**